

2. Realizar proxectos elementais de deseño gráfico no campo da identidade, da sinalización, da edición e da publicidade.

Este criterio trata de avaliar a capacidade de aplicar os coñecementos adquiridos na execución de proxectos concretos de deseño gráfico: composición, metodoloxía, linguaxe formal, linguaxe simbólica, retórica e condicionamentos funcionais.

3. Comprender as relacións do deseño coa natureza, a sociedade, a ideoloxía e a ética. Coñecer e describir as características fundamentais dos movementos históricos, correntes e escolas máis relevantes da historia do deseño.

A través deste criterio preténdese avaliar se se comprende o deseño como unha actividade conectada sempre cun contorno natural e/ou cultural en que os factores específicos do deseño se atopan sempre mediatizados por factores contextuais. Tamén avaliará se se recoñecen as correntes e escolas máis relevantes.

4. Facer uso do método axeitado para o desenvolvemento proxectual do obxecto de deseño.

O obxectivo deste criterio é saber se se valora a importancia da metodoloxía como ferramenta para a formulación, desenvolvemento e comunicación acertada do proxecto.

5. Determinar as principais familias tipográficas, establecendo nocións elementais de lexibilidade, estrutura, espazado e composición.

Con este criterio preténdese comprobar a capacidade para usar de forma axeitada a tipografía seguindo criterios acertados na súa elección e composición.

6. Analizar diferentes obxectos de deseño, e determinar a súa idoneidade, realizando en cada caso un estudo da súa dimensión pragmática, simbólica e estética.

A través deste criterio pódese xulgar a capacidade para analizar os aspectos formais, estruturais, semánticos e funcionais de diferentes obxectos de deseño, que poderán ser obxectos naturais, obxectos simples ou articulados de uso cotián, ou obxectos propios de deseño gráfico.

7. Coñecer nocións básicas de ergonomía e antropometría co fin de aplicalas no deseño.

Este criterio trata de valorar o coñecemento e a posta en práctica de condicionamentos tan importantes como as medidas do corpo humano (estáticas e dinámicas) e as súas características co fin de optimizar o uso dun obxecto de deseño.

8. Realizar unha proposta elemental de deseño industrial, co fin de deseñar un obxecto seguindo un proceso metodolóxico axeitado na súa formulación, representación e execución.

Con este criterio preténdese avaliar a capacidade para adecuar e articular os condicionamentos que inciden no deseño, axustando os materiais, cor e

procesos de fabricación á súa proposta, así como a correcta utilización de técnicas e sistemas de representación.

9. Realizar un proxecto elemental de espazo habitable, empregando un proceso metodolóxico axeitado no desenvolvemento do proxecto.

Este criterio servirá para avaliar a capacidade de atopar solucións de habitabilidade, distribución e circulación no espazo, adecuando o uso de materiais, iluminación, cor e instalacións, empregando correctamente as técnicas e sistemas de representación.

#### **Orientacións metodolóxicas.**

O ensino da materia de deseño debe ser creativa e propulsora da creatividade; dinámica e que invite á actividade. Por iso o labor docente se baseará nas seguintes estratexias:

- Promover a interacción entre o alumnado e o profesorado, para crear un ambiente de cooperación e participación que favoreza a comunicación e o intercambio de ideas.

- Presentar propostas de traballo que transcendan o ámbito disciplinar e teñan en conta a realidade tecnolóxica, social, cultural e ética en que están inmersos para fomentar a motivación persoal.

- Empregar e fomentar o uso das TIC, tanto para informarse como para comunicarse, así como para analizar produtos procedentes de distintos medios de comunicación cun sentido crítico e estético.

- Crear contextos de aprendizaxe que favorezan que o alumnado se implique, planificando e avaliando os seus procesos de aprendizaxe, identificando as súas dificultades e buscando estratexias que favorezan a construción de coñecemento.

- Fomentar a autonomía e a iniciativa persoal, así como a creatividade, a través da realización de proxectos experimentais de deseño por parte do alumnado.

- Considerar as implicacións sociais, culturais e artísticas do deseño e as posibles relacións con outros campos de coñecemento.

#### **HISTORIA DA ARTE**

##### **Introdución.**

O obxecto de estudo desta materia é a obra de arte como produto resultante da creatividade e da actuación humana en diálogo permanente co tempo e co espazo, que se expresa cos seus propios códigos e enriquece a visión global da realidade e as súas formas de facerse manifesta.

A finalidade principal da materia, presente nunha educación artística vinculada ao mundo das humanidades e para o alumnado que opta por unha formación específica no campo das artes, consiste en observar, analizar, interpretar, sistematizar e valorar as obras de arte, situándoas no seu contexto temporal e espacial. A través dela apréndese a percibir a

arte como unha linguaxe con múltiples códigos que permiten comunicar ideas e compartir sensacións, proporcionando coñecementos específicos para percibir a linguaxe das formas das artes plásticas, enriquecidos progresivamente coa achega doutras manifestacións procedentes da creación e da comunicación visual. Todo iso contribúe, pola súa vez, a ampliar a capacidade de ver e ao desenvolvemento da sensibilidade estética.

Por outra parte, as obras de arte, como expresión dunha realidade e manifestación da actividade humana, son testemuñas históricas con que visualizamos e recreamos, dalgún xeito, unha época e a súa sociedade. O seu estudo adquire significado no seu contexto sociocultural como punto de partida para a análise dos diferentes factores e circunstancias implicadas no proceso de creación, á vez que ensina a apreciar a arte contextualizada na cultura de cada momento histórico e en relación con outros campos de actividade e coñecemento.

O alumnado xa tratou sucintamente estes contidos na área de ciencias sociais, xeografía e historia ao longo da etapa anterior, achegándose ás diferentes manifestacións culturais e artísticas de cada época histórica estudada cunha especial atención ao patrimonio cultural galego.

O estudo da evolución da arte céntrase nos principais estilos artísticos da cultura de occidente, dada a carga horaria da materia. A amplitude que comporta refírese ao conxunto da creación artística mantendo a lóxica interna da disciplina mediante unha visión global, exige realizar unha axustada selección de contidos que permita unha aproximación xeral ao desenvolvemento dos principais estilos, á vez que asegure achegar o alumnado á comprensión da arte contemporánea e ao papel da arte no mundo actual. A dificultade de abranguer a amplitude e complexidade da historia da arte fai necesaria unha selección destes contidos que permita unha aproximación xeral ao desenvolvemento da arte de occidente, cunha especial atención á arte contemporánea e á de Galicia.

O agrupamento temático preséntase establecido con carácter cronolóxico, o que permite un enfoque en que, ao proporcionar unha visión de conxunto, necesariamente concisa, se dea prioridade á comprensión dos trazos esenciais que caracterizan a creación artística nas súas achegas relevantes. Resulta procedente a análise de obras de arte concretas para estudar, a partir delas, as principais concepcións estéticas de cada estilo, os seus condicionantes históricos, as súas variantes xeográficas e as diversas valoracións e interpretacións de que foron obxecto a través do tempo.

Hai que insistir en que a perspectiva debe ser eminentemente práctica; nela, debe perseguirse a participación activa do alumnado e o debate público de opinións ao fío das cuestións suscitadas polo profesorado. Aínda así, a materia non debe desligarse por completo dunhas bases teóricas, que deben vir fun-

damentalmente da man das propias fontes históricas.

O coñecemento destes contidos desenvolverá a cultura do alumnado; a integración de todos eles engade ao seu acervo académico habilidades e estratexias metodolóxicas que lle posibilitarán acceder e procesar os datos para, posteriormente, reflexionar autonomamente sobre eles. Así, a súa incorporación habilitará para situar, comprender, assimilar e comentar calquera obra de arte que se someta á súa consideración. O importante é que, unha vez cursada esta materia, o alumnado adquira unha formación máis ampla, unha visión máis global do lugar que ocupa a historia da arte na historia da humanidade e posúa criterio para establecer xuízos estéticos propios.

A materia contribúe, ademais, á valoración e gozo do patrimonio artístico, partindo da súa importancia como sinal de identidade, considerando os desafíos que presenta a súa conservación e o potencial de recursos que contén, o que constitúe outro motivo fundamental que demanda unha adecuada formación que promova o seu coñecemento, deleitación e conservación, como legado que debe transmitirse ás xeracións do futuro e, dunha forma moi especial, ás de Galicia.

#### **Obxectivos.**

O ensino da historia da arte no bacharelato terá como finalidade desenvolver as seguintes capacidades:

1. Comprender e valorar as diferenzas na concepción da arte no tempo e no espazo, mediante a observación e o estudo de obras diversas, valorando en cada caso as súas funcións, así como a interrelación dos múltiples factores que explican a súa evolución ao longo da historia.

2. Entender as obras de arte como resultado da creatividade artística e da capacidade técnica por unha banda e, por outra, como obxecto de observación e de gozo estético.

3. Estudar as obras de arte mediante a aplicación dun método de análise e interpretación dos diferentes compoñentes da linguaxe artística con sensibilidade e creatividade, para afondar con rigor no seu coñecemento.

4. Recoñecer e caracterizar, situándoas no tempo e no espazo, as manifestacións artísticas máis destacadas dos principais estilos e artistas da arte occidental, con especial atención a Galicia, valorando a súa influencia ou pervivencia en etapas posteriores.

5. Contribuír de forma activa á conservación do patrimonio cultural, valorándoo como fonte de riqueza e legado que debe transmitirse ás xeracións futuras, rexeitando aqueles comportamentos que o deterioran.

6. Establecer valoracións propias e críticas sobre diferentes obras da arte occidental, ou doutras culturas, empregando con rigor e precisión a terminolo-

xía específica precisa, desenvolvendo desta forma o gusto persoal e a capacidade de gozo estético.

7. Realizar actividades de investigación en que sexa necesario analizar, interpretar e contrastar información obtida de diferentes fontes, como medio para afondar no coñecemento dos distintos aspectos da historia da arte.

#### **Contidos.**

##### **Contidos comúns.**

-A arte como expresión humana no tempo e no espazo: significado da obra de arte.

-Aplicación dun método de análise e interpretación de obras de arte significativas en relación cos estilos e artistas relevantes.

-Emprego dunha linguaxe técnica axeitada.

-A obra artística no seu contexto histórico. Función social da arte nas diferentes épocas: artistas, mecenas e clientes. As mulleres artistas e as mulleres na arte.

-A peculiaridade da linguaxe plástica e visual: materiais, técnicas e elementos formais. Importancia da linguaxe iconográfica.

-Elaboración de valoracións críticas e persoais sobre obras de arte concretas de diferentes períodos estilísticos, considerando o contexto en que foron creadas.

-Realización de traballos de investigación relativos a diferentes aspectos da historia da arte, seleccionando e empregando información procedente de diversas fontes.

-Actitude activa fronte á conservación do patrimonio artístico e o seu coñecemento, así como ante a súa transmisión ás demais persoas do contorno.

##### **Raíces da arte europea: o legado da arte clásica.**

-Grecia, creadora da linguaxe clásica: a arquitectura grega. As ordes. O templo e o teatro. A acrópole de Atenas. A evolución da escultura grega.

-A visión do clasicismo en Roma: a arquitectura romana. A cidade. Tipoloxías construtivas. A escultura. O retrato. O relevo histórico.

-A arte na Hispania romana e a súa presenza en Galicia.

-Achegas da primeira arte cristiá: a basílica. A nova iconografía.

-Arte bizantina. A época de Xustiniano: Santa Sofía de Constantinopla e San Vital de Ravena.

##### **Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval.**

-O prerrománico: contexto europeo. O prerrománico español e a súa incidencia en Galicia: visigodo e asturiano. A arte mozárabe.

-A arte islámica: orixes e trazos distintivos da arte islámica. A arte hispanoárabe.

-A arte románica como primeira definición de occidente. A arquitectura: igrexas e mosteiros. O mosteiro de Cluny. As artes plásticas: a escultura e a pintura mural; función didáctica. A arte no Camiño de Santiago. O románico en Galicia.

-Innovacións cara ao gótico. Os mosteiros cistercienses en Galicia.

-A arte gótica como expresión da cultura urbana; humanización e naturalismo. O sistema construtivo: a catedral gótica e outras tipoloxías urbanas. As artes plásticas: escultura, pintura e retablos, vidreiras; o Trecento italiano. O gótico español.

##### **Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno.**

-O Renacemento. Os precedentes italianos e a contribución do primitivismo flamenco. O humanismo.

-O Quattrocento italiano: a reformulación da linguaxe clásica. A arquitectura. A renovación da escultura. Novos sistemas de representación na pintura.

-O Cinquecento: clasicismo e manierismo na arte italiana. O templo, o pazo e a vila. A escultura. A evolución da pintura. O Renacemento no resto de Europa.

-O Renacemento en España. Arquitectura: inicios, clasicismo e manierismo. Escultura. A pintura: o substrato flamenco e a influencia italiana; o Manierismo.

-Unidade e diversidade do Barroco. A linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Orixes do Barroco: Italia. Arquitectura, escultura e pintura. A arquitectura clasicista de Francia. A pintura en Flandres e Holanda. Outras manifestacións artísticas europeas.

-O Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. A imaxinaría. O Século de Ouro da pintura española. O Barroco galego: arquitectura civil e relixiosa.

-A arte ao final do Antigo Réxime. O Rococó e o neoclasicismo: características xerais. Arquitectura, pintura e escultura. A súa presenza en España.

##### **O século XIX: a arte dun mundo en transformación.**

-A personalidade independente de Goya.

-A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura: do Eclecticismo ao Modernismo.

-Nacemento do urbanismo moderno.

-As artes plásticas do Romanticismo ao Impresionismo.

##### **A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX.**

-As vangardas nas artes plásticas. Influencia das tradicións non occidentais. Fauvismo, Expresionismo, cubismo e as súas variantes. Os inicios da abs-

tracción. Dadá e o Surrealismo. Novas formas na escultura.

-Renovación da linguaxe arquitectónica: arquitectura funcional e orgánica. O urbanismo no século XX.

-Arquitectura en Galicia. As artes plásticas.

**A arte no noso tempo: universalización da arte.**

-O estilo internacional na arquitectura. A arquitectura posmoderna. A transvanguardia, o novo realismo, o Posmodernismo. Do *happening* ás instalacións.

-As artes plásticas. O Expresionismo abstracto e o Informalismo, a abstracción pospictórica, a pop art, Hiperrealismo, arte conceptual. Últimas tendencias.

-Perspectiva da arte en Galicia na segunda metade do século XX.

-O patrimonio artístico como riqueza cultural e trazos de identidade. A preocupación pola súa conservación. Bens que integran o patrimonio artístico español e galego. Museos e coleccións representativas.

**A arte e a cultura visual de masas.**

-Arte e cultura visual de masas: a arte como ben de consumo.

-Novos sistemas visuais: fotografía, cine, cartelismo, combinación de linguaxes expresivas. O impacto das novas tecnoloxías na difusión e na creación artística.

-O cartel e o deseño gráfico. A banda deseñada.

-A aplicación á arte das novas tecnoloxías.

-Tendencias actuais en Galicia.

**Criterios de avaliación.**

1. Analizar e comparar os cambios producidos na concepción da arte e das súas funcións en distintos momentos históricos e en diversas culturas.

Mediante este criterio trátase de avaliar se o alumnado, logo de analizar e contrastar as diferenzas no concepto de arte e as súas funcións, asume a complexidade destes conceptos e comprende as razóns dos cambios que se producen neles.

2. Analizar e interpretar obras de arte empregando un método que teña en conta os elementos que as conforman (materiais, formas, tratamento do tema, personalidade do e da artista, clientela, técnicas utilizadas, etc.), así como a súa relación co contexto histórico e cultural en que foron creadas, valorando a participación correcta.

Este criterio serve para comprobar que o alumnado manexa con soltura os conceptos relativos aos elementos que configuran unha obra de arte e que sabe utilizar procedementos básicos para a súa análise e interpretación, tendo sempre presente o contexto histórico en que foi creada. Ademais considéranse tamén as súas achegas subxectivas, valorando a súa creatividade.

3. Identificar en obras de arte representativas dunha época ou momento histórico as características máis destacadas que permitan relacionalas cun determinado estilo artístico ou con artistas, valorando, se é o caso, a diversidade de correntes que poden coincidir nunha mesma época.

A través deste criterio preténdese avaliar se o alumnado comprende o concepto de estilo e se recoñece en obras concretas os trazos característicos máis destacados que configuran os estilos artísticos máis representativos da arte occidental ou, se é o caso, as peculiaridades das e dos artistas. Valorárase, non tanto a clasificación canto a argumentación que se realice para xustificar a devandita pertenza, así como a claridade na exposición das súas ideas e a precisión na linguaxe.

4. Caracterizar os principais estilos artísticos da tradición cultural europea e describir os seus trazos básicos, situalos nas coordenadas espacio-temporais e relacionalos co contexto en que se desenvolven.

Con este criterio trátase de valorar se o alumnado posúe unha visión global da evolución da arte occidental e é capaz de recoñecer os elementos peculiares de cada período, de situalos no tempo e de poñelos en relación co seu contexto histórico.

5. Analizar e comparar distintas concepcións estéticas e trazos estilísticos para apreciar as permanencias e os cambios que teñen lugar ao longo da historia.

Con este criterio preténdese avaliar a percepción e capacidade para valorar a evolución dos cambios artísticos ao longo da historia atendendo á natureza da arte como linguaxe: a diferente concepción dos elementos formais, os novos problemas técnicos, o tratamento dos temas, a incidencia de novos usos e funcións que se asocian á arte, etc.

6. Recoñecer e analizar obras significativas de artistas relevantes, con atención a artistas de Galicia e do Estado español, distinguindo tanto os trazos diferenciadores do seu estilo como as súas particularidades.

Este criterio pretende avaliar a capacidade do alumnado á hora de valorar o protagonismo de artistas que desenvolveron na súa obra novas formulacións ou abriron vías artísticas intransitadas nunhas determinadas circunstancias históricas, valorando o que de innovación ou xenialidade representa a súa obra para a historia da arte.

7. Explicar a presenza da arte na vida cotiá e nos medios de comunicación social empregando un vocabulario axeitado, defendendo as opinións de forma razoada e respectuosa.

Con este criterio trátase de avaliar en que medida se saben aplicar os coñecementos adquiridos para xulgar o papel da arte no mundo actual, a súa presenza en múltiples aspectos da vida cotiá e a súa consideración como obxecto de consumo.

8. Preparar e planificar a visita a monumentos artísticos, museos e/ou exposicións de diferente índole, solicitando e elaborando a información necesaria cos medios ao seu alcance.

Con este criterio trátase de avaliar en que medida se saben mobilizar os coñecementos previos para preparar unha saída ou visita e utilizar a observación directa como vehículo de ampliación e matización dos propios coñecementos e sensacións estéticas. Esta tarefa implica manexar diferentes fontes documentais e bibliográficas con rigor crítico.

9. Expresar, oralmente ou por escrito, valoracións persoais, críticas e fundadas sobre as obras estudadas e sobre o seu estado de conservación.

Con este criterio valorarase a capacidade do alumnado para apreciar a calidade estética das obras de arte obxecto de contemplación, así como para expresar sentimentos e ideas propias ante elas. Avaliarase tamén a súa toma de postura ante a necesidade de conservación da arte e a restauración.

10. Realizar e expor traballos sobre calquera aspecto da historia da arte que requiran a utilización das fontes de información ao seu alcance, así como a análise e utilización rigorosa da información obtida, empregando a terminoloxía específica das artes visuais.

Con este criterio preténdese avaliar a capacidade e autonomía do alumnado á hora de utilizar os recursos que ten ao seu alcance para obter información, así como para seleccionar e tratar esa información seguindo criterios científicos.

#### **Orientacións metodolóxicas.**

Para o desenvolvemento do currículo de historia da arte propóñense as seguintes orientacións didácticas:

-Empregar un método activo no cal, a partir dos contidos procedementais, se incida nas actitudes, con vistas a comprender os conceptos impartidos.

-Promover a unidade de teoría e práctica, para facilitar a fixación do apprehendido. A mestura de teoría e práctica realízase a través da actividade. Para lograla é necesario un principio de intervención educativa baseado na investigación persoal de forma individual e grupal.

-Promover a participación activa das alumnas e dos alumnos na aula: no proceso de aprendizaxe deberán expresar as súas propias ideas, opinións e valoracións con sentido crítico e capacidade analítica.

-Potenciar a socialización, favorecendo as relacións no grupo e o traballo de equipo, impulsando o contacto co exterior (asistencia a exposicións, museos, visitas a monumentos artísticos).

-Propiciar situacións que sexan motivadoras para o alumnado. Potenciarase o interese pola arte traballando nun ambiente distendido que propicie a asimilación dos novos conceptos.

-Realización de traballos de investigación sobre autores e autoras, así como obras representativas dun estilo determinado. Desenvolver, ademais, a autonomía do alumnado no manexo das TIC e das fontes documentais ao seu alcance, o sentido crítico e a capacidade de síntese para tratar a información obtida, a súa coherencia e claridade, así como a súa capacidade de comunicación á hora de elaborar os resultados do traballo e de presentar as súas conclusións.

#### **HISTORIA DA MÚSICA E DA DANZA**

##### **Introdución.**

A historia da música e da danza persegue proporcionar unha visión global do lugar que ocupan ambas na historia da arte e da súa achega á historia da humanidade, á vez que lle proporciona ao alumnado os fundamentos de comprensión, análise e valoración das creacións producidas no pasado e no presente, de maneira que poida ter criterios para establecer xuízos estéticos propios sobre elas e sobre a súa difusión e consumo na sociedade actual.

Esta materia do bacharelato de artes introduce o alumnado no descubrimento dun amplo espectro de manifestacións e estilos, así como de diferentes modos de concibir a creación nestas disciplinas artísticas que, estreitamente relacionadas, discorren conxuntamente ao longo do tempo.

Este carácter integrador da materia fai posible aproximarse á evolución das devanditas creacións entendéndooas como un todo. O seu coñecemento permite abrir horizontes novos e ampliar a perspectiva a partir da que observar a música e a danza, non tanto a través dun estudo pormenorizado das persoas autoras ou do catálogo das súas obras, como da comprensión e valoración das grandes achegas individuais ou colectivas, das súas características e do seu devir no tempo.

A materia traza un amplo panorama histórico en que teñen cabida os diferentes períodos nos cales, cun criterio máis ou menos convencional, adoita dividirse a historia da música e da danza a partir das súas orixes ata os nosos días, afondando especialmente nas épocas de que nos chegou repertorio de obras. Así mesmo, son obxecto de estudo as características máis relevantes que configuran un estilo, as persoas autoras representativas de cada un e aquelas cuxas obras impulsaron a evolución e o cambio para novas concepcións estéticas da música e da danza.

Os contidos seleccionados proporcionan coñecementos que abordan aspectos históricos, sociolóxicos e estéticos da linguaxe, da expresión e da audición nos diferentes períodos históricos; a existencia de sonoridades e danzas propias de cada un; a creación ou permanencia das diversas formas musicais como un dos principais elementos delimitadores dos distintos estilos; a conexión entre música popular, música culta e danzas e a interpretación entendida como a tradución práctica do código correspondente